

Motion till riksdagen 2019/20:585

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

En effektivare kriminalvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler anstalts- och häktesplatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att hyra fängelseplatser utomlands och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fängelser anpassade för dem som ska av- eller utvisas samt för livstidsdömda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaring av samhällsfarliga brottslingar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oövervakade besök på anstalter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kameraövervakning i cellen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för när permission ska kunna beviljas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större inflytande för målsägande vid permission och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skadestånd vid beviljad permission utan delgivning till målsägande och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler för permission för intagna i en klass 1- eller klass 2-anstalt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad statistik inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Situationen för Kriminalvården är akut. Myndigheten har under många år nedprioriterats och därmed både dragits med underskott och tvingats skjuta upp nödvändiga åtgärder som renoveringar och nybyggnationer. Samtidigt har brottsligheten och antalet som döms till fängelse ökat, vilket även förutsätts öka än mer i framtiden. Den höga beläggningen äventyrar personalens säkerhet, ökar risken för incidenter mellan intagna och försämrar möjligheten för rehabilitering. Enligt myndighetens budgetunderlag kommer det redan detta år saknas hundratals platser jämfört med vad som krävs, och vid 2022 beräknas det saknas 799 platser i anstalt och 385 i häkte, inalles över 1 000 platser. Kriminalvårdens åligganden hör till en av rättsstatens kärnverksamheter både vad gäller rehabilitering och inkapacitering av intagna. Myndigheten behöver därför få de resurser och befogenheter den behöver för att kunna utföra sin uppgift.

Fler anstalts- och häktesplatser

Straffrätten har under senare år genomgått flertalet straffskärpningar och än fler ligger under beredning. Samtidigt finns en politisk vilja att genomföra än fler nödvändiga åtgärder för att råda bot på kriminaliteten. Dessa straffskärpningar och andra åtgärder kommer att påverka klientflödet för Kriminalvården, vilket myndigheten återkommande har noterat och påvisat.

Kriminalvården behöver således genomgående stöd och reformer för att kunna handha sitt uppdrag, till följd av den politik som förts och som framgent kan förutses. Det kommer därför behövas en markant utbyggnad av myndighetens kapacitet på både befintliga och nya anstalter.

Regeringen bör därför upprätta en handlingsplan för hur kriminalvårdens kapacitet ska utökas på sikt, utan att underlåta att genomföra nödvändiga straffrättsliga reformer.

Fängelseplatser utomlands

Svensk kriminalvård är dyrast i EU. Enligt Europeiska rådets senaste straffrättsliga statistik kostar en fånge i ett svenskt fängelse i snitt 359 euro per dygn. Jämförelsevis kostar en fängelseplats i Estland, Lettland och Polen under 50 euro per dygn. Samtidigt är Sverige i en situation där en allt större del av fängelsepopulationen utgörs av utländska medborgare.

I syfte att läka den kapacitetsbrist som svensk kriminalvård tyvärr förutses ha, bör möjligheten att stifta avtal om användning av anstaltsplatser utomlands införas. Dessa bör främst användas för livstidsdömda, långtidsdömda eller utländska medborgare där det inte är möjligt att placera dem i ett fängelse i deras hemland.

Genom att säkerställa att det finns etablerade möjligheter att på kort sikt hyra platser i andra länder får vi möjligheten att parera tillfälliga toppar med överbeläggning i svenska fängelser. Vilket bör medföra en hälsosammare arbetsmiljö för personalen och en bättre rehabiliteringsmiljö för de intagna.

Fängelser anpassade för dem som ska av- eller utvisas samt för livstidsdömda

Den svenska kriminalvården ska vara human men anpassad efter verkligheten. Därför bör regeringen återkomma med förslag om en ny form av kriminalvårdsanstalt för utländska medborgare som ska utvisas, avvisas eller väntar på beslut om en sådan åtgärd. Denna nya form av kriminalvård bör vara av enklare standard baserad på basala behov i form av mat och husrum. De bör dock inte erbjuda rehabiliteringsåtgärder, men ställa samma krav på säkerhet som övriga anstalter. Även de som dömts till riktiga livstidsstraff i enlighet med Sverigedemokraternas förslag bör hänvisas till denna form av anstalt.

Förvaring av samhällsfarliga brottslingar

Straff ska stå i proportion till brottets allvar och överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet. Detta för att skipa rättvisa och ge brottsoffer upprättelse, men även för att uppfylla principerna om allmänprevention och proportionalitet – att straffet ska verka i avskräckande syfte och stå i proportion till graden av klander gärningen innehar. Straffet bör vidare sättas i relation till den dömdes rehabilitering eller resocialisering. Med detta som grund finns det fog att ifrågasätta det svenska rättssystemets möjlighet att skydda befolkningen från uppenbart farliga brottslingar, efter att dessa avtjänat sitt straff.

Det finns ingen möjlighet att hålla kvar dömda brottslingar inom Kriminalvården efter det att de avtjänat sitt fängelsestraff. Detta innebär att grova sexualbrottslingar med hög återfallsrisk och terrorister släpps ut i samhället.

I Norge har detta problem åtgärdats genom påföljden förvaring. Påföljden innebär ett tidsbestämt straff som kan användas när det föreligger fara för återfall och om brottslingen är farlig för samhället när han ska släppas ut. Förvaring har en kortaste och längsta tid med en återkommande bedömning av brottslingens eventuella farlighet. När längstatiden gått ut gör domstolen en bedömning av recidivrisken där tiden kan förlängas med fem år i taget.

Det finns stora fördelar med införandet av ett liknande system i Sverige och en utredning om vilka brott på vilka denna påföljd ska följa bör göras. Samma utredning bör även ta ställning till om det ska vara en separat påföljd med en minimitid och en maximitid eller om bedömning och eventuell förlängning av fängelsestraff ska ske i samband med det att brottslingen avtjänat det utdömda straffet.

Oövervakade besök på anstalter

Trots nolltolerans och ett kontinuerligt arbete mot narkotika inne på anstalterna är det inte ovanligt med beslag av narkotika. Enligt journalistiska granskningar förekommer det betydligt mer narkotika än vad som framkommit genom beslag. Enligt intagna beskrivs tillgången till narkotika som närmast obegränsad. Drogmissbruk inne på anstalterna utgör både ett säkerhetsproblem för personal och intagna och ett problem för arbetet med rehabilitering och motivering för drogfrihet.

Beslag av narkotika har visserligen ökat, men det bör även framgent tas beslut i syfte att ytterligare minska förekomsten av droger på våra anstalter.

Besöksrummen är en av de uppenbara vägarna där narkotika och andra otillåtna varor kan överlämnas till den intagne. Kriminalvårdens möjligheter att förbjuda oövervakade besök bör därmed utvidgas.

Kameraövervakning i cellen

Kameraövervakning i celler är inte tillåtet, trots att en betydande del av kriminaliteten på anstalter begås i just cellerna. Exempelvis är det i cellen som nyttjande av narkotika huvudsakligen sker. Det är även där som hot och misshandel äger rum.

I klass 1- och klass 2-anstalter bör kameraövervakning med ljudupptagning tillåtas för att stävja brott i anstalter. Den intagnes integritet får i detta fall anses väga lättare än behovet av säkerhet och möjlighet till rehabilitering.

Skärpta regler för när permission kan beviljas

Permission kan tillåtas relativt kort tid efter att någon begått ett allvarligt brott. Vid mord har permission beviljats inom tidsramen av ett års avtjänat straff. Det är ett förhållningssätt som inte tar hänsyn till brottsofferperspektivet utan snarare utgår blint från brottslingens situation. Kvalifikationstiden, det vill säga, hur långt av strafftiden som ska ha avtjänats för att permission ska kunna beviljas, bör därför utökas.

Större inflytande för målsägande vid permission

Om målsägande uppgett till Kriminalvården att de vill bli meddelade när gärningsmannen har permission så är det viktigt att Kriminalvården också gör det. Brottsoffer ska kunna känna sig säkra på att de inte riskerar att stöta på sin gärningsman bara för att de inte fått den underrättelse som de har begärt. Målsägande ska därför ha ett större inflytande över när permissioner planeras och kunna neka datum som för målsäganden kan vara viktiga.

Skadestånd vid beviljad permission utan delgivning till målsägande

I det fall målsägande har uppgett att han eller hon vill bli meddelad när gärningsmannen har permission ska permission endast kunna genomföras efter att informationen delgivits. Om permission genomförs utan delgivning ska målsägande ha rätt till skadestånd.

Skärpta regler för permission för intagna i klass 1- eller klass 2-anstalt

Reglerna för permission måste ses över och göras mycket strängare för brott av sådan grad att de resulterar i straff som förläggs i en klass 1- eller klass 2-anstalt. Övervakade permissioner bör i de fallen i princip avskaffas. Permissioner ska antingen ske övervakat eller genom användning av elektronisk fotboja. För livstidsdömda bör möjligheten till permission utgå. Det får ankomma på regeringen att till riksdagen inkomma med förslag

på hur möjligheten till, och tillämpningen av permission ska revideras i enlighet med detta.

Förbättrad statistik inom Kriminalvården

I Sverige är runt en tredjedel av landets intagna i anstalt utländska medborgare. Bland nyintagna under 2018 var 35 procent utländska medborgare vilket är en ökning med sex procentenheter jämfört med 2009. Givet att personer har invandrat och erhållit svenskt medborgarskap är andelen med utländsk bakgrund givetvis högre, en sådan statistik förs dock inte. Kriminalvården får inte registrera intagnas ursprungliga nationalitet eller om de har invandrarbakgrund. Det går med andra ord inte att titta närmare på intagna i gruppen svenska medborgare trots att den gruppen i dag, på grund av hög invandring, är allt mer heterogen. Därmed skapas ett hinder för att få förståelse för utvecklingen i samhället.

Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som tillser att Kriminalvården tillåts föra statistik av detta slag, och även ge uppdrag att föra statistik inom gruppen svenska medborgare.

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Bo Broman (SD)

Henrik Vinge (SD)